

УДК 331.2

Пожуєв О.В., ст. викладач
викладач кафедри економіки підприємства
Кондратенко В.В.
спеціаліст кафедри економіки підприємства
Запорізька державна інженерна академія
ep.zgia@gmail.com

ФОРМУВАННЯ ІННОВАЦІЙНОЇ ПОЛІТИКИ ПРОМИСЛОВОГО ПІДПРИЄМСТВА

Пожуєв О.В., Кондратенко В.В. Формування інноваційної політики промислового підприємства. У статті розглянуто особливості сутності, завдання та основних принципів формування інноваційної політики підприємства.

Пожуєв О.В., Кондратенко В.В. Формирование инновационной политики промышленного предприятия. В статье рассмотрены особенности сущности, задачи и основные принципы формирования инновационной политики предприятия.

Pozhuev O., Kondratenko V. Formation of an innovative policy of industrial enterprise. In the article the features of nature, objectives and basic principles of innovative enterprise policy.

Актуальність теми. Розвиток цивілізації переконливо підтверджує, що головним чинником стійкого економічного розвитку будь - якої країни можуть бути лише науково-технологічні інновації, застосування яких суттєво змінює обсяги та якість виробництва і споживання. На сьогодні в Україні вже не існує бачення іншої альтернативи суспільного розвитку, ніж впровадження промислово-технологічної інновації та переорієнтація з екстенсивних на інтенсивні чинники економічного зростання. Проблема активізації інноваційної діяльності підприємств розглядається в численних публікаціях вітчизняних дослідників.

У науковій економічній літературі відомо багато різних підходів до розуміння змісту інновацій та інноваційної моделі розвитку економіки. Найдетальніше ці терміни розглянуті зарубіжними вченими. Серед них можна виділити наукові праці О.С. Іванілова, О.О. Гетьмана, В.М. Шаповала, Г.О.Швиданенко, О.Є. Кузьміна, М.І. Небави та ін. Останнім часом і українські вчені зацікавились проблемою інновацій.

Здійснення успішного підприємництва чи окремих бізнес-процесів на сьогоднішньому етапі функціонування вітчизняних підприємств неможливе без розробки та впровадження новачій у процеси виробництва, управління, планування господарської діяльності тощо. Тому цілком справедливим є висновок що до безпосередньої залежності ефективності підприємства від

результатів науково-технічного прогресу (НТП). А як відомо, всі досягнення НТП ґрунтуються на інноваційній діяльності.

Інноваційна діяльність передбачає інвестування наукових досліджень і розробок, спрямованих на здійснення якісних змін у складі продуктивних сил, прогресивних міжгалузевих структурних зрушень, розробки і впровадження нових видів продукції і технологій [2, С.340]

Інновація – це процес доведення наукової ідеї або технічного винаходу до стадії практичного використання, що приносить дохід, а також пов'язані з цим процесом техніко-економічні та інші зміни у соціальному середовищі. Таким чином, інновація повинна задовольняти ринковий попит, мати новизну та приносити прибуток виробнику.

Значення терміна «інновація» залежить від конкретної цілі дослідження, вимірювання або аналізу об'єкта.

Сучасна економічна теорія розрізняє п'ять основних типів інновацій:

- введення нового продукту (товарна інновація);
- введення нового методу виробництва (технологічна інновація);
- створення нового ринку товарів або послуг (ринкова інновація);
- освоєння нового джерела постачання сировини або напівфабрикатів (маркетингова інновація);
- реорганізація структури управління (управлінська інновація).

Частіше всього інноваціям передує науково-виробнича діяльність, пов'язана із появою нововведення [3, с.326].

Всі існуючі визначення поняття «інновація» можна віднести до п'яти основних підходів до трактування сутності інновацій. Сутність об'єктного підходу полягає в тому, що інновацією (нововведенням) є об'єкт - результат науково-технічного прогресу: нова техніка, технологія.

Розрізняють:

- базисні інновації, що реалізують значні винаходи та стають основою формування нових поколінь і напрямів розвитку техніки;
- поліпшуючі інновації, які реалізують дрібні та середні винаходи переважно на фазах розширення і стабільного розвитку науково-технічного циклу;
- псевдоінновації спрямовані на часткове поліпшення застарілих поколінь техніки і технологій і зазвичай гальмують технічний прогрес [3,с.326].

У п.2 ст.327 ГКУ визначено такі напрямки інноваційної діяльності, як:

- проведення наукових досліджень і розробок, спрямованих на створення об'єктів інтелектуальної власності, науково-технічної продукції;
- розробка, освоєння, випуск і розповсюдження принципово нових видів техніки і технологій;
- розробка і впровадження нових ресурсозберігаючих технологій, призначених для поліпшення соціального й екологічного стану;
- технічне переоснащення, реконструкція, розширення, будівництво нових підприємств, здійснювані вперше як промислове освоєння виробництва нової продукції або впровадження нової технології [2, С.340]

На думку О. С. Іванілова, правові, економічні та організаційні засади державного регулювання інноваційної діяльності в Україні визначає Закон України «Про інноваційну діяльність», згідно з яким інновації - це новостворені (застосовані) та (або) вдосконалені конкурентоспроможні технології, продукція або послуги, а також організаційно-технічні рішення виробничого, адміністративного, комерційного або іншого характеру, що істотно поліпшують структуру та якість виробництва та (або) соціальної сфери.

Інноваціями прийнято вважати вкладення інвестиційного капіталу в нововведення, що призводять до кількісних або якісних поліпшень підприємницької діяльності.

Зазвичай інноваціям передуює науково-виробнича діяльність, що пов'язана з появою нововведення [1, С.383].

Інновації переслідують одну або декілька з головних суспільних цілей. Вкладення в нововведення можуть здійснюватися з метою або одержання прибутку, або зниження затрат на виробництво, або досягнення соціального ефекту.

Інновації в удосконалюванні технології можуть не приводити до створення нового продукту, проте впливають на поліпшення його товарних якостей, сприяють підвищенню технічного рівня виробництва, створенню нової техніки, що згодом може бути реалізований як товар. [1, С.384]

Інноваційна політика має бути спрямована на створення умов для:

- формування підходів до визначення позиції підприємства на ринку та напрямів його діяльності відповідно до ринкових тенденцій;
- прогнозування з метою обґрунтування та організаційного супроводу розробленої на перспективу концепції розвитку підприємства;
- проведення робіт з удосконалення існуючої технології та організації виробництва продукції, створення технологічної бази, яка уможливлуватиме в майбутньому гнучкішу, швидшу та ефективнішу реакцію на новації, вимоги та потреби ринку;
- підвищення ролі людського фактора, стимулювання мотивації до інноваційної діяльності, що забезпечить розвиток персоналу, підвищення його професіоналізму.

Складові інноваційної політики

Маркетингова політика:

- визначення процедур і періодичності маркетингових досліджень;
- розробка товарної, цінової, збутової, комунікаційної, сервісної політики і створення механізмів їх реалізації;
- аналіз ефективності здійснюваної політики.

Політика в галузі НЛР:

- визначення наукового потенціалу підприємства;
- розробка наукової технічної політики з врахуванням результатів маркетингових досліджень.

Політика структурних змін:

- розробити рекомендації щодо формування інноваційної політики;
- передбачити механізм реалізації таких перетворень;

- сформуванати політику розвитку персоналу.

Технічна політика:

- вивчення можливостей виробництва та вимог до нього та за необхідності усунення виявлених невідповідностей: розробка напрямів технічного переоснащення (оновлення) основних засобів підприємства, аналіз та оцінювання ефективності здійснюваної технічної політики.

Інвестиційна політика: управління грошовими потоками на підприємстві з метою накопичення коштів, необхідних для реалізації інноваційних проєктів [5, С.40]

На підприємстві повинен діяти механізм, який дає змогу коригувати інноваційну діяльність залежно від ситуації й фази інноваційного процесу. Кожний вид інновації в умовах ринку має певну ціну для підприємства. У процесі інноваційних досліджень у межах підприємств стосовно умов ринкової невизначеності доцільно уявити не тільки ймовірність втрат, але й ймовірність того, що втрати не перевищать певного рівня. У зв'язку з цим можна так класифікувати інновації підприємств в умовах ринкової невизначеності: інновації першого рівня (з мінімальним або змінним ризиком); інновації другого рівня (з незначним ризиком, втрати можуть бути меншими або дорівнювати величині очікуваного прибутку); інновації третього рівня (з середнім ризиком, втрати можуть перевищити розмір очікуваного прибутку, їх можна порівняти з валовим прибутком від діяльності підприємства); інновації четвертого рівня (з великим ризиком, втрати від цієї інновації можуть перевищити величину валового доходу, призвести до банкрутства та ліквідації підприємства).

Спонукальними мотивами для інноваційної діяльності підприємства є внутрішній та зовнішній стимул. Внутрішній стимул інноваційної активності - необхідність заміни застарілого устаткування з метою підвищення конкурентоспроможності продукції підприємства на ринку. За умов нерозвиненості відносин, тим більше в умовах економічної кризи, вирішальним стимулом до інноваційної діяльності можуть бути стимули зовнішнього характеру, зумовлені економічною політикою держави. Інновація, як авто, що може допомогти швидше досягти цілі, але якщо фірма не вміє керувати або не знає як їхати, результат може бути зовсім не очікуваний [4, с.282].

Висновки. Таким чином, інноваційна політика – це послідовність подій, у ході яких інновація визріває від ідеї до конкретного продукту, технології, структури або послуги та розповсюджується у господарській практиці і суспільній діяльності.

Серед причин, які гальмують розвиток інноваційної діяльності підприємств, треба, насамперед, відзначити: дефіцит фінансових ресурсів; високі кредитні ставки; особливості економічного менталітету нових власників підприємств; важкий стан багатьох підприємств; монополізація певних економічних сфер; макроекономічна нестабільність, що підвищує рівень ризику тощо.

Головною метою управління інноваційним розвитком підприємств є впровадження науково обґрунтованих інновацій, а ефективність управління

інноваційною діяльністю виявляється у процесах скорочення інноваційного лагу, тобто проміжку часу між моментом пропонування інновації та моментом початку її впровадження в практичну діяльність та широкої дифузії (розповсюдження) інноваційної діяльності на всіх підприємствах галузі.

Список літератури:

1. Іванілов О. С. Економіка підприємства: підруч. [для студ. вищ. навч. закл.] / О. С. Іванілов - К.: Центр учбової літератури, 2009. - 728 с.
2. Гетьман О. О., Шаповал В. М. Економіка підприємства: Навч. посіб. - 2-ге видання. - К.: Центр учбової літератури, 2010. — 488 с.
3. Економіка підприємства: підручник / Швиданенко Г. О., Васильков В. Г., Гончарова Н. П. [та ін.] ; за заг. ред. Г. О. Швиданенко. - К.: КНЕУ, 2009. - 598 [2] с.
4. Кузьмін О.Є. та ін. Економіка інноваційного підприємства: навчальний посібник / О.Є. Кузьмін, І.Н. Пащенко, Л.І. Чернобай, А.О. Босак. - Львів: Видавництво Львівської політехніки, 2009. - 456 с.
5. Небава М.І. Організація виробництва : навчальний посібник / Небава М. І. Адлер О. О. Лесько О. Й. - Вінниця : ВНТУ. 2011. - 131 с.
6. Господарський кодекс України / Відомості Верховної Ради України (ВВР), 2003, N 18, N 19-20, N 21-22, ст.144 // <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/436-15>

Ключові слова: інновація, інноваційний розвиток, інноваційна модель розвитку, інвестиції, інвестор, інноваційна стратегія.

Ключевые слова: инновация, инновационное развитие, инновационная модель развития, инвестиции, инвестор, инновационная стратегия.

Keywords: innovation, innovation development, innovative model of development, investment, investor, innovation strategy.

Надійшла до редакції 18.01.2013 р.